

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР
СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ

Програма
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«СОЦІАЛЬНА РОБОТА В ГРОМАДІ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»

24 березня 2023 року

Дніпро

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА**

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ**

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР
СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ**

**СОЦІАЛЬНА РОБОТА В ГРОМАДІ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

**ДНІПРО
2023**

УДК 364-787.26 (477) (06)
С 69

Рецензенти:

доктор політичних наук, професор, в. о. декана факультету суспільних наук і міжнародних відносин Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара **Віталій Кривошеїн**;
доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри філософії Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» **Лариса Кальченко**

*Друкується за рішенням Вченої ради
факультету медичних технологій діагностики та реабілітації
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
(Протокол № 9 від 18 квітня 2023 року)*

Редакційна колегія:

Осетрова Оксана, доктор філософських наук, професор (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара) (відповідальний редактор);
Борисова Юлія, кандидат соціологічних наук, доцент (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара) (відповідальний секретар);
Гіряк Андрій, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології та соціальної роботи (Західноукраїнський національний університет);
Коляда Наталія, доктор педагогічних наук, професор (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини);
Кравченко Оксана, доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини);
Кримчак Людмила, кандидат педагогічних наук, доцент (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара);
Купенко Олена, доктор педагогічних наук, доцент (Сумський державний університет);
Ніколенко Вадим, доктор соціологічних наук, доцент, в. о. завідувача кафедри соціології, соціальної роботи, публічного управління та адміністрування (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара);
Павленко Олена, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри соціології, соціальної роботи, публічного управління та адміністрування (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара);
Приходько Ольга, кандидат наук з державного управління, доцент, директор НМЦ ПДО ПК ДП (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара);
Солнишкіна Аліна, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології, соціальної роботи, публічного управління та адміністрування (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара);
Шандрук Сергій, доктор психологічних наук, професор (Західноукраїнський національний університет).

С 69 Соціальна робота в громаді: сучасні виклики та перспективи розвитку: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дніпро, 24 березня 2023 року) / за заг. ред. проф. О. О. Осетрової. – Дніпро, ДНУ імені Олеся Гончара, 2023. 288 с.

До збірки наукових праць увійшли матеріали провідних фахівців галузі 23 Соціальна робота міст України – Київ, Дніпро, Суми, Тернопіль, Умань та ін. Висвітлено соціальний, правовий, духовний та інші актуальні аспекти соціальної роботи у громадах України.

Рекомендується науковцям і практикам, фахівцям із соціальної роботи, здобувачам.

УДК 364-787.26 (477) (06)

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат та інших відомостей.

© Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, 2023

Моргай Лілія Анатоліївна,
доктор філософії, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Децентралізація – це передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування [3].

Децентралізація бюджетних повноважень наблизила надавачів соціальних послуг до їх отримувачів. На сьогодні в Україні відбувається реформування централізованої моделі забезпечення соціального захисту та здійснюється поступовий перехід до децентралізованої моделі. Такий перехід зумовлений необхідністю підвищити доступність та якість соціальних послуг, розширити обсяг послуг, які надають вразливим верствам населення через органи місцевого самоврядування [3].

У процесі децентралізації бюджетних повноважень частина функцій держави із забезпечення соціального захисту переходить до територіальних громад. Зокрема, новий розподіл повноважень центральних та місцевих органів влади у сфері надання соціальних послуг, як базової ланки забезпечення соціального захисту, закріплений у Законі України «Про соціальні послуги», який набув чинності 01.01.2020 р. [4].

Проаналізувавши повноваження виконавчих органів влади, що забезпечують здійснення державної політики у сфері соціального захисту на усіх рівнях, можна стверджувати, що на центральному рівні проводять нормативно-правове врегулювання системи забезпечення соціального захисту населення, розробку та впровадження пропозицій щодо надання соціальних послуг. На рівні обласних державних адміністрацій здійснюють координацію розподілу та фінансування соціальних послуг від центральних органів влади до місцевих, а також забезпечення належного рівня соціальних послуг в межах області [1].

Безпосереднє надання соціальних послуг відбувається на рівні районних адміністрацій та територіальних громад. Відповідно до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні основними повноваженнями районних адміністрацій та територіальних громад у сфері соціального захисту населення є забезпечення розвитку інфраструктури, у тому числі об'єктів соціально-культурного призначення та надання на базовому рівні соціальної допомоги (виплата пенсій, субсидій, компенсацій, забезпечення надання пільг) через територіальні центри

соціального обслуговування, центри соціальних послуг, недержавні організації, фізичних осіб-підприємців

Такий розподіл забезпечення соціального захисту має низку переваг, зокрема:

- покращення адміністрування соціальних послуг через безпосередній контакт надавача та отримувача суспільних послуг;
- встановлення державних стандартів надання соціальних послуг на місцевому рівні;
- створення системи моніторингу та оцінки якості соціальних послуг як на місцевому рівні, так і на державному;
- здійснення диверсифікації надавачів соціальних послуг;
- підвищення ефективності використання обмежених фінансових ресурсів на усіх рівнях бюджетної системи.

До системи фінансування соціального захисту ми відносимо видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення з державного та місцевих бюджетів (згідно з функціональною класифікацією видатків), видатки Пенсійного фонду України, видатки Фонду соціального страхування України, видатки на охорону здоров'я (згідно з функціональною класифікацією видатків), соціальні субвенції з державного до місцевих бюджетів, оскільки це кошти, які фактично спрямовуються на вирішення питань у сфері соціального захисту [3].

В Україні фінансування видатків на соціальний захист характеризується зростаючою тенденцією із 639,6 млрд грн у 2015 р. до 1016,9 млрд грн у 2019 р., однак, якщо розглядати цей показник стосовно ВВП, можна помітити обернену тенденцію, тобто видатки на соціальний захист скорочуються із 32,4 % ВВП у 2015 р. до 25,6 % у 2019 р. [3].

Фактично відбувається скорочення фінансування видатків на соціальний захист. Окрім цього, спостерігаємо важливу роль видатків місцевих бюджетів у структурі фінансування соціального захисту, оскільки з місцевих бюджетів на фінансування власних та делегованих повноважень у сфері соціального захисту здійснюється близько 50% усіх видатків на соціальний захист в Україні. Видатки Пенсійного фонду України посідають друге місце у забезпеченні соціального захисту, на третьому місці – видатки з державного бюджету, а найнижча частка у сукупних видатках припадає на Фонд соціального страхування України. У 2019 р. відбулося значне скорочення частки видатків з місцевих бюджетів на соціальний захист у структурі всіх видатків на соціальний захист з 52,4 % у 2018р. до 42 % у 2019 р., при цьому, одночасно зростає частка видатків на соціальний захист у структурі видатків державного бюджету, зокрема за статтею видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення[3].

Отже, децентралізована модель здійснення соціального захисту є ефективнішою, ніж централізована, особливо у країнах із високим рівнем корупції та бюрократичних процедур, оскільки чим менше посередників у

фінансуванні програм соціального захисту, тим менше коштів витрачається не за цільовою спрямованістю.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Баранник Л. Б. Фінансове забезпечення системи соціального захисту населення: теоретичний аспект. *Вісник ДДФА. Економічні науки*. 2014. № 1. С. 8 – 15.

2. Дутчак А. В. Соціальне забезпечення громадян: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. 2017. № 5 (45). С.568 – 571.

3. Іванова Алла. Особливості забезпечення соціального захисту в умовах децентралізації бюджетних повноважень [Електронний ресурс]. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/42437/1/ИВАНОВА.PDF>.

4. Про соціальні послуги. Закон України від 17.01.2019р. №2671-VIII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

